

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Сумський державний університет

ПРОГРАМА

**фахового вступного випробування при прийомі на навчання
для здобуття ступеня «магістр» зі спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування» забезпечує вивчення тенденцій і закономірностей функціонування й розвитку фінансів, банківської справи та страхування, що надає можливість самостійно здійснювати дослідження фінансових систем, розв'язувати складні спеціалізовані та управлінські завдання, наукові і прикладні проблеми при впровадженні інновацій в професійну діяльність у динамічному середовищі.

Мета програми вступних випробувань для здобуття ступеня магістр зі спеціальності 072 «Фінанси банківська справа та страхування» – визначити рівень теоретичних знань і практичних умінь і навичок, необхідних для опанування нормативних і вибіркових дисциплін за програмою підготовки фахівця рівня магістр зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Програма розроблена відповідно до методичної інструкції «Загальні вимоги до оформлення екзаменаційних матеріалів для контрольних заходів, що проводяться за тестовими технологіями» (версія 03), введених в дію наказом ректора СумДУ № 0227-І від 21.03.2019.

Фахове вступне випробування здійснюється шляхом оцінювання рівня професійних знань, умінь та навичок абітурієнтів з використанням загальнодержавних методів комплексної діагностики. Фахове випробування складається із тестових завдань теоретичного та практичного напрямків, що дозволяє перевірити сформованість теоретичної бази та вміння застосовувати її на практиці.

Для фахового вступного випробування при прийомі на навчання для здобуття ступеня «магістр» зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» екзаменаційні завдання формуються з наступних дисциплін.

1. фінанси;
2. гроші та кредит;
3. банківська справа;
4. страхування.

Фахове вступне випробування проводиться в письмовій формі та триває 2 академічні години. Під час випробування використовується шарикова або гелева ручка чорного чи синього кольору та калькулятор. Усі інші речі та пристрої (в т.ч. мобільні телефони)

використовувати забороняється. Під час випробування мобільні телефони повинні бути відключені.

2 АНОТАЦІЇ ТА ТИПОВІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІН, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ФАХОВЕ ВСТУПНЕ ВИПРОБУВАННЯ

2.1 Фінанси

Перелік теоретичних питань, що виносяться на комплексний екзамен з атестації:

1. Сутність фінансів, їх зміст і специфічні ознаки. Централізовані та децентралізовані фінанси.
2. Поняття «фінансові ресурси», «фінансові відносини».
3. Генезис та еволюція фінансів.
4. Поняття фінансової системи України. Сфери та ланки фінансової системи України за внутрішньою структурою. Фінансова система за організаційною ознакою.
5. Поняття, зміст і мета фінансової політики. Елементи фінансової політики, їх характеристика.
6. Фінансова стратегія і фінансова тактика. Класифікація фінансової політики (за ступенем регламентації, за завданнями, за характером реалізації).
7. Сутність фінансового механізму. Структура та складові фінансового механізму.
8. Фінансові ресурси держави: сутність, види та класифікація.
9. Сутність та функції бюджету. Бюджетна система України. Бюджетний процес та його складові.
10. Сутність доходів і видатків державного бюджету та їх класифікація.
11. Бюджетний дефіцит: сутність, види, методи покриття та джерела фінансування.
12. Система оподаткування в Україні. Класифікація податків. Прямі та непрямі податки.
13. Місцеві бюджети: сутність, значення та складові елементи. Види міжбюджетних трансфертів.
14. Державні цільові фонди, їх суть, необхідність, розвиток. Завдання Пенсійного фонду України, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування. Єдиний соціальний внесок.
15. Сутність державного кредиту та державного боргу. Форми державного кредиту. Види державного боргу. Управління державним боргом, його методи.
16. Органи, що здійснюють управління фінансами в Україні. Стратегія і тактика управління фінансами.
17. Поняття фінансового планування. Основні види фінансових планів.
18. Сутність фінансового контролю, його форми, види та методи.
19. Особливості організації фінансів ЄС. Бюджет ЄС, його доходи і видатки.
20. Фінансова безпека держави.

2.2 Гроші та кредит

Перелік теоретичних питань, що виносяться на комплексний екзамен з атестації:

1. Сутність і функції грошей.
2. Форми грошей.

3. Теорія грошей.
4. Попит на гроші та пропозиція грошей.
5. Грошовий обіг і грошові потоки.
6. Грошовий ринок.
7. Грошові системи.
8. Інфляція та її вимірювання.
9. Грошові реформи.
10. Сутність і функції кредиту.
11. Форми, види і роль кредиту.
12. Теоретичні засади процента.
13. Механізм простого нарахування процентів.
14. Механізм складного нарахування процентів.
15. Змішане нарахування процентів.
16. Фінансове посередництво грошового ринку.
17. Теоретичні засади діяльності комерційних банків
18. Центральні банки в системі монетарного та банківського управління.
19. Валютний ринок і валютні системи.

2.3 Банківська справа

Перелік теоретичних питань, що виносяться на фахове вступне випробування:

1. Сутність банківської системи та її інституціональна структура.
2. Моделі банківських систем у країнах з розвинутою ринковою економікою.
3. Місце та роль банків в системі ринкових відносин.
4. Дворівнева банківська система України.
5. Етапи створення банківської системи, проблеми функціонування та напрямки реформування.
6. Взаємовідносини між НБУ та банками.
7. Правова основа діяльності НБУ, його функції, цілі та операції.
8. Банки: види, функції та операції.
9. Порядок створення банків.
10. Ліцензування діяльності банків.
11. Реорганізація, тимчасова адміністрація і ліквідація банку.
12. Склад, структура і економічна характеристика банківських ресурсів.
13. Показники оцінки фінансового стану банку.
14. Економічні нормативи регулювання діяльності комерційних банків.
15. Регулювання НБУ діяльності банків.

2.4. Страхування

Перелік теоретичних питань, що виносяться на комплексний екзамен з атестації:

1. Необхідність страхового захисту, сутність і функції страхування.
2. Принципи страхування, роль страхування в умовах ринкової економіки.
3. Класифікація страхування. Принципи обов'язкового і добровільного страхування, спільні ознаки та відмінності.
4. Поняття та види ризиків, їх класифікація. Особливості страхових ризиків.
5. Системи страхування та особливості їх застосування.

6. Поняття страхового ринку його функції та класифікація. Структура страхового ринку.
7. Інфраструктура страхового ринку, характеристика елементів інфраструктури.
8. Поняття, зміст і основні вимоги до страхових договорів. Процедура підготовки та укладання договору страхування.
9. Завдання та функції органів державного нагляду за страховою діяльністю.
10. Структура страхового тарифу. Особливості тарифної політики страховика.
11. Поняття особистого страхування та характеристика його основних видів.
12. Страхування від нещасних випадків, його необхідність та порядок здійснення. Обов'язкові види страхування від нещасних випадків.
13. Страхування майна юридичних і фізичних осіб.
14. Необхідність, сутність і особливості страхування відповідальності. Його основні види.
15. Особливості страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Обов'язкові види страхування відповідальності.
16. Перестраховання: методи, форми та особливості договорів перестраховання.
17. Доходи, витрати і фінансовий результат діяльності страхової організації.
18. Фінансова надійність страховика та чинники її забезпечення.
19. Технічні та математичні страхові резерви, їх структура, порядок формування.
20. Інвестиційна діяльність страхових компаній.

3 СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ЗАВДАНЬ

Екзаменаційний білет складається зі 25 тестових завдань; кожне тестове завдання містить чотири варіанти відповідей, серед яких лише один правильний.

Екзаменаційні білети (приклад – додаток А) сформовані випадковим чином із збереженням приблизно однакової представленості дисциплін в межах зазначених частин.

4 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ

Оцінка знань здійснюється за бальною системою. Максимально можлива кількість балів при правильній відповіді на всі завдання – 200. Вступники, які набрали менше 100 балів не допускаються до подальшої участі у конкурсному відборі.

Оцінювання здійснюється за такою шкалою:

Кількість правильних відповідей	Бал	Кількість правильних відповідей	Бал	Кількість правильних відповідей	Бал	Кількість правильних відповідей	Бал
1	не склав	8	100	15	140	22	182
2		9	105	16	146	23	188
3		10	110	17	152	24	194
4		11	116	18	158	25	200
5		12	122	19	164		
6		13	128	20	170		
7		14	134	21	176		

За кожні п'ять виправлень один бал знімається.

5 СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Фінанси:

1. Фінанси [Текст] : підручник[для студентів економічних спеціальностей, викладачів, економістів, підприємців] / І.О.Лютий, С.Я.Боринець, З.С.Варналій та ін.; за ред. д.е.н., проф. І.О.Лютого. — Київ : Ліра-К, 2019. — 728 с..
2. Фінанси бюджетних установ [Текст] : навч. посіб. / Н. А. Дехтяр, О. В. Дейнека, О. В. Люта, Н. Г. Пігуль. — Суми : СумДУ, 2020. — 229 с.
3. Ковальчук, С.В. Фінанси [Текст] : навчальний посібник / С. В. Ковальчук, І. В. Форкун. — 2-ге видання, стереотипне. — Львів : Новий Світ-2000, 2020. — 568 с..

Гроші та кредит:

1. Михайловська І.М. Гроші та кредит [Текст] / І. М. Михайловська, К. Л. Ларіонова. — Львів : Новий -Світ-2000, 2019. — 432с.
2. Гурова К.Д. Фінанси, гроші та кредит [Електронний ресурс] : навч. посіб. / К. Д. Гурова, О. Л. Шелест, І. В. Колупасва. — Х. : Світ книг, 2018. — 672 с.
3. Михайловська І.М. Гроші та кредит: практикум [Текст] : навчальний посібник / І.М. Михайловська, К.Л. Ларіонова. — Львів : Новий Світ-2000, 2020. — 312 с..

Банківська справа:

1. Варцаба В.І., Заславська О.І. Сучасне банківництво: теорія і практика: Навч. посібник. — Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. — 364 с.
2. Михайловська І.М. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. / І. М. Михайловська, А. В. Олійник. — Львів : Магнолія 2006, 2019. — 660 с..
3. Вовчак О.Д. Банківська справа [Текст] : навчальний посібник [для студентів вузів освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр з напрямку підготовки "Економіка і підприємництво"] / О. Д. Вовчак, Н. М. Рушишин. — Львів : Новий світ-2000, 2019. — 560 с..

Страхування:

1. Страхування : навчальний посібник / О. С. Журавка, А. Г. Бухтіарова, О. М. Пахненко. — Суми : Сумський державний університет, 2020. — 350 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/76863>.
2. Говорушко Т.А. Страхові послуги: навч. посібник. Центр навчальної літератури Алерта, 2017. — 376 с.
3. Журавель Т.М. Страхування у схемах [Текст] : навчальний посібник [для студентів економічних спеціальностей усіх форм навчання] / Т. М. Журавель, Н. Г. Нагайчук. — Львів : Новий світ-2000, 2019. — 390 с.

Схвалено на засіданні приймальної комісії.

Протокол № 24 від 12 05 2022р.

Відповідальний секретар
приймальної комісії

Рос І.О.

(прізвище, ініціали)

Голова фахової
атестаційної комісії

Васильєва Т.А.

(прізвище, ініціали)

ДОДАТОК А

Зразок екзаменаційного завдання на фаховому вступному пробуванні

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

_____
_____ 20__ р.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНЕ ЗАВДАННЯ

фахового вступного випробування при прийомі на навчання
для здобуття ступеня «магістр» зі спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Варіант № 0

1 Функціями фінансів є:

- A) контрольна, економічна, стимулююча;
- B) розподільча, стимулююча, відтворююча, регулююча;
- C) розподільча, контрольна;
- D) фіскальна, розподільча, регулююча.

2 Прямі податки – це:

- A) обов'язкові платежі з прибутку, доходу чи майна;
- B) кредитування підприємств.
- C) податки, що включаються в ціну товару або тарифів на послуги;
- D) обов'язкові платежі одного суб'єкта господарювання іншому.

3 Ланка фінансової системи – це:

- A) сукупність окремих елементів, що складають єдине ціле;
- B) органи управління фінансовою системою;
- C) відособлена частина фінансових відносин;
- D) узагальнена частина фінансових відносин.

4 Фінансова політика – це:

- A) особлива сфера діяльності держави, направлена на мобілізацію фінансових ресурсів, їх раціональний розподіл і використання, для забезпечення виконання державою своїх функцій;
- B) сукупність форм і методів мобілізації фінансових ресурсів;
- C) система економічних відносин для реалізації загальнодержавних функцій;
- D) рішення, що приймаються державою відносно своїх доходів і видатків.

5 Як поділяються фінансові ресурси за формою створення:

- A) централізовані, децентралізовані;
- B) фондові, нефондові;
- C) податкові, неподаткові;
- D) власні, позикові, залучені.

6 Єдине систематизоване згрупування доходів, видатків, боргу, фінансування бюджету – це:

- A) бюджетна класифікація;

- B) місцеві бюджети.
- C) поточний бюджет;
- D) бюджетне призначення;

7 Бюджетний профіцит характеризується як:

- A) перевищення видатків над доходами;
- B) перевищення доходів над видатками;
- C) збалансованість бюджету;
- D) рівновага доходів і видатків.

8 Повноцінними грошами є:

- A) українська гривня;
- B) долари США;
- C) золоті монети;
- D) євро.

9 Різниця між процентною ставкою за наданий банком кредит, і ставкою, яку банк сам сплачує за залучені (куплені) ресурси – це:

- A) дохід банку;
- B) маржа;
- C) процент;
- D) облікова ставка.

10 Який вид кредиту може бути реалізовано в товарній формі:

- A) комерційний;
- B) міжнародний;
- C) банківський;
- D) споживчий ?

11 Визначити основні функції грошей:

- A) міра вартості, загальний еквівалент, засіб нагромадження, світові гроші, засіб платежу;
- B) розподільча, контролююча, акумулююча;
- C) міра вартості, засіб обігу, засіб платежу, засіб нагромадження;
- D) міра вартості, антиципаційна, засіб нагромадження, світові гроші, засіб платежу.

12 Купівельна спроможність грошей:

- A) піднімається зі зростанням цін;
- B) може підвищуватись і знижуватись;
- C) зростає з часом;
- D) не залежить від часового параметру.

13 Який із документів не є цінним папером?

- A) акція;
- B) облігація;
- C) депозитний договір;
- D) інвестиційний сертифікат.

14 Банківська система, в якій відносини будуються лише по горизонталі, це:

- A) однорівнева банківська система;
- B) дворівнева банківська система;
- C) трирівнева банківська система;
- D) всі відповіді невірні.

15 За законодавством України до банківських послуг відноситься:

- A) ведення реєстрів власників іменних цінних паперів (крім власних акцій);
- B) випуск власних цінних паперів;
- C) залучення у вклади (депозити) коштів та банківських металів від необмеженого кола юридичних і фізичних осіб;
- D) послуги з обміну валют.

16 Оберіть з наведеного переліку правильну послідовність дій по створенню банку:

- A) державна реєстрація банку як юридичної особи; погодження НБУ статуту банку; отримання банківської ліцензії; внесення відомостей про юридичну особу до Державного реєстру банків;
- B) погодження НБУ статуту банку; державна реєстрація банку як юридичної особи; отримання банківської ліцензії з одночасним внесенням відомостей про юридичну особу до Державного реєстру банків;
- C) отримання банківської ліцензії; державна реєстрація банку як юридичної особи; внесення відомостей про юридичну особу до Державного реєстру банків; погодження НБУ статуту банку;
- D) державна реєстрація банку як юридичної особи; погодження НБУ статуту банку; внесення відомостей про юридичну особу до Державного реєстру банків; отримання банківської ліцензії.

17 Монетарний інструмент, за допомогою якого Національний банк України встановлює для банків та інших суб'єктів грошово-кредитного ринку орієнтир щодо вартості залучених та розміщених грошових коштів це:

- A) ставка обов'язкового резервування;
- B) облікова ставка;
- C) реальна ставка;
- D) ставка рефінансування.

18 Мінімальний розмір статутного капіталу на момент державної реєстрації юридичної особи, яка має намір здійснювати банківську діяльність, не може бути меншим:

- A) 120 млн. грн.; B) 250 млн. грн.; C) 450 млн. грн.; D) 500 млн. грн.

19 Якщо при настанні страхового випадку за договором страхування виплачено лише частину страхової суми, то:

- A) дія договору страхування припиняється;
- B) дія договору продовжується до кінця зазначеного строку у розмірі повної страхової суми;
- C) дія договору продовжується до кінця зазначеного строку у розмірі різниці між страховою сумою та сумою виплаченого страхового відшкодування;
- D) дія договору припиняється, а страхові премії повертаються.

20 Інфраструктурні елементи страхового ринку:

- A) страхувальники та страховики;
- B) страхові посередники та страхувальники;
- C) страхові посередники, нестрахові посередники, об'єднання учасників страхового ринку;
- D) страхувальники, страховики та страхові посередники.

21 Страховик не відшкодовує за договором обов'язкового страхування відповідальності власників транспортних засобів:

- A) шкоду майну, пов'язану з пошкодженням чи фізичним знищенням транспортного засобу;
- B) шкоду, заподіяну життю та здоров'ю пасажирів, які знаходилися у транспортному засобі, який спричинив дорожньо-транспортну пригоду;
- C) шкоду майну, пов'язану з пошкодженням чи фізичним знищенням доріг, дорожніх споруд, технічних засобів регулювання руху;
- D) шкоду майну, пов'язану з пошкодженням чи фізичним знищенням майна потерпілого.

22 Який ризик, як правило, не включається в програму "часткове каско":

- A) дорожньо-транспортного випадку;
- B) вогневих ризиків і ризиків стихійних явищ;
- C) протиправних дій третіх осіб;
- D) угон або крадіжка транспортного засобу?

23 Під час визначення страхового тарифу при страхуванні життя використовують:

- A) таблиці дожиття до певного року;
- B) перепис населення;
- C) таблиці смертності;
- D) таблиці народжуваності.

24 Товариство взаємного страхування:

- A) є відособленим підрозділом страховика без права юридичної особи;
- B) це компанія, що обслуговує цілком або переважно, корпоративні страхові інтереси засновників;
- C) це форма організації страхового фонду на основі централізації коштів за допомогою пайової участі його членів;
- D) ТВС є прибутковою організацією.

25 Об'єднання страховиків «Моторно-транспортне страхове бюро України» діє в сфері страхування:

- A) автотранспортне страхування;
- B) страхування морського транспорту;
- C) страхування авіаційного транспорту;
- D) обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.

Голова фахової
атестаційної комісії

_____

(підпис)

_____

(прізвище, ініціали)

ДОДАТОК Б

Зразок аркуша відповідей на фаховому вступному пробіуванні

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Шифр _____

АРКУШ ВІДПОВІДІ

**фахового вступного випробування при прийомі на навчання
для здобуття ступеня «магістр» зі спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

Варіант № _____

УВАГА! Завдання мають кілька варіантів відповідей, серед яких лише один правильний. Оберіть правильний, на Вашу думку, варіант та позначте його, як показано на зразку. Кількість виправлень впливає на загальну оцінку роботи!

A	B	C	D
☒	☐	☐	☐

№ питання	A	B	C	D	№ питання	A	B	C	D	№ питання	A	B	C	D
1.	☐	☐	☐	☐	10.	☐	☐	☐	☐	19.	☐	☐	☐	☐
2.	☐	☐	☐	☐	11.	☐	☐	☐	☐	20.	☐	☐	☐	☐
3.	☐	☐	☐	☐	12.	☐	☐	☐	☐	21.	☐	☐	☐	☐
4.	☐	☐	☐	☐	13.	☐	☐	☐	☐	22.	☐	☐	☐	☐
5.	☐	☐	☐	☐	14.	☐	☐	☐	☐	23.	☐	☐	☐	☐
6.	☐	☐	☐	☐	15.	☐	☐	☐	☐	24.	☐	☐	☐	☐
7.	☐	☐	☐	☐	16.	☐	☐	☐	☐	25.	☐	☐	☐	☐
8.	☐	☐	☐	☐	17.	☐	☐	☐	☐					
9.	☐	☐	☐	☐	18.	☐	☐	☐	☐					

Кількість правильних відповідей – _____;

Кількість балів за них – _____;

Кількість виправлень – _____;

Знято балів за виправлення – _____;

Всього балів**з врахуванням знятих –**_____
(числом та прописом)

Голова комісії

_____
(підпис)_____
(прізвище, ініціали)

Члени комісії

_____
(підпис)_____
(прізвище, ініціали)_____
(підпис)_____
(прізвище, ініціали)